

İslam'da Hicret, Hicretin Hayatımıza Etkisi

19 Ağustos 2020

Hicret'in Hayatımıza Etkisi

Hicret, "terketmek, ayrılmak, ilgisini kesmek", "kişinin herhangi bir şeyden bedenlen, lisanen veya kalben ayrılıp uzaklaşması", "bir yerin terkedilerek başka bir yere göç edilmesi" anlamlarında kullanılır. Özelde ise Hz. Peygamber'in ve Mekkeli Müslümanların kendilerine yapılan zulüm sebebiyle, Medine'ye göçünü ifade eder. Medine'ye göç eden Müslümanlara "Muhacir", Resul i Ekrem'e ve muhacirlere yardım eden Medineli Müslümanlara da "Ensar" unvanı verilmiştir. Müslümanların ilk hicreti iki kafilde Habeşisten'a olmuştu.

Hicret kavramı, Kur'anda göç etmenin dışında Allah'a eş koşturmak ve puta tapmak gibi çirkin davranışlardan (ricz) kaçınmak (Müddesir, 74/5) anlamında da kullanıldığı gibi Hz. Peygamber (s.a.s.), "Muhâcir, Allah'ın yasakladığı şeyleri terk eden kimsedir" (Buharî, İmân,4-5) buyurarak hicret kavramına mecâzi bir anlam da yüklemiştir.

Hz. Muhammed'e Hicret İzninin Verilmesi

Hz. Muhammed (s.a.s)'e hicret izninin verilmesi ve hicretin gerçekleşme süreci çoğunluk itibarıyla 14-15 günlük bir süreç oluşturmaktadır. Akabe biatlarının ardından Mekkeli Müslümanlar Medine'ye göç etmeye başlamışlardı. Hz. Muhammed (s.a.s) de kendisi için Rabbinden hicret izni beklemekteydi. Nihayet beklenen izin geldi. Fakat Müşrikler Rasulullah'ın (s.a.s) Medine'ye göç etmesini engellemek istiyorlardı. Çünkü onun başka bir yere yerleşmesi İslâm'ın yayılışını hızlandıracaktı. Bunun için aralarında toplanarak ne yapacaklarını müzakere ettiler. Peygamberimizin (s.a.s) sürgüne gönderilmesi, hapse atılması ve öldürülmesi de dahil pek çok plan üzerinde durdular. Sonunda onu öldürmeye karar verdiler. Ancak Hâşimoğulları'nın kan davası gütmesini engellemenin de bir yolunu bulmaları gerekiyordu. Bir plan yaptılar. Her aileden bir kişi seçilecekti. Bu kişiler hep birlikte Hz. Muhammed'i (s.a.s) geceleyin yatağında uyurken öldürecekler. Böylece Hâşimoğulları bütün Mekke'yi karşısına alamayacaklardı. Kendilerince kusursuz bir plan yapmışlardı. Fakat görevli kişiler suikast hazırlıklarına koyulduğu sırada, Hz. Peygamber (s.a.s) suikast gecesinde kendisinde bulunan emanetleri sahiplerine iade etsin diye Hz. Ali'ye bıraktı. Suikastçileri yanıltmak için de Hz. Ali'den o gece kendi yatağında yatmasını istedi. Ona "Benim yatağında yat ve uyu. Sana onlardan zarar gelmeyecek" dedi.

وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

"Allah seni insanlardan koruyacaktır." [Maide, 67] ayetindeki mucize tecelli ederek, gece yarısı, kendisini öldürmekle görevli olan grup kapının önünde beklerken o, Yâsin Sûresi'nden âyetler okuyarak evden çıkıp gitti. Onu kimse göremedi. Müşrikler Hz. Muhammed'in (s.a.s) çoğu

geceler ibadet etmek için Kâbe'ye gittiğini biliyorlardı. Niyetleri dışarı çıktığında onu öldürmekti. Bu yüzden sabaha kadar beklediler. Fakat, bekledikleri gibi dışarıya çıkmadığı için içeriye baktıklarında Rasûlullah'ın abasına bürünüp yatan Hz. Ali'yi görmüş ve hayıflanmaktan başka bir şey yapamamışlardır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) evden ayrılıp dostu Hz. Ebubekir ile buluştu. Birlikte yola çıktılar. Müşrikleri şaşırtmak için Medine'nin bulunduğu istikamete zıt yönde ilerleyerek Sevr dağına gittiler ve bir mağaraya gizlendiler. Hz. Peygamber'in (s.a.s) Mekke'den ayrıldığını anlayan müşrikler de hemen harekete geçtiler. Yanlarına iz sürücülerini alarak takibe başladılar. Ve şirkin askerleri Efendimiz ve Ebubekir Sıddık'ın bulunduğu mağaranın kapısına kadar geldiler.

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Tevbe Suresi, 40. ayet nazil oldu. Yine bir mucize ve müjde haberi nazil oldu. Müşrikler mağaraya girmediler. Çünkü bir örümcek, mağaranın ağzını kapatacak şekilde bir ağ örmüştü. Ayrıca bir çift güvercin de mağaranın ağzındaki bodur bir ağacın dalları arasına yuva yapmıştı. Bunu gören müşrikler mağaranın içinde kimsenin olmayacağını düşünerek geri döndüler. Ve Kuran

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ

“Hani bir vakitler kâfirler, seni tutup bağlamak veya öldürmek veya (Mekke'den) sürüp çıkarmak için tuzak kuruyorlardı da onlar tuzak kurarken Allah ta tuzaklarını bozuyordu. Öyle ya Allah, tuzakların en iyisini kurar.” [Enfal, 30] ayeti kerimesi gerçekleşmiş, Rasulallah (sav) ve arkadaşı Ebu Bekir mağarada üç gün kalmış, üç günün sonunda Sevr dağının eteklerinde Abdullah b. Uraykıt ile buluşmuşlardır. Mekke'den ayrılmadan önce kılavuzluk yapması için onunla anlaşmışlardı. Abdullah b. Uraykıt bir müşrikti, ancak güvenilir, işini bilen ve mert bir kişiydi. Hz. Ebu Bekir'in ona emanet ettiği develeri de beraberinde getirmişti. Böylece zorlu bir yolculuk başladı. Kimsenin pek bilmediği bir güzergâhı izleyerek yola devam ettiler. Bazen sarp geçitlerden geçtiler, bazen çölün ortasından... Kutlu yolculuk sürerken Yesribli Müslümanlara Hz. Peygamberin (s.a.s) Mekke'den ayrıldığı haberi ulaştı. Yesrib'deki Müslümanlar, her sabah kalkıp onun yolunu gözlüyorlardı. Nihayet beklenen misafır Yesrib'e yakın bir mesafede bulunan Kubâ'ya ulaştı. Peygamberimiz (s.a.s) burada birkaç gün kaldı ve bir mescid yaptırdı. Bir cuma günü de buradan ayrıldı. İlk Cuma namazını yolda Benî Sâlim yurdundaki Rânûnâ vadisinde kıldırdı ve ilk hutbeyi okudu. Peygamberimiz (s.a.s) ve beraberindekiler namazdan sonra Medine'ye doğru yola devam ettiler. Yol, Yesrib'e ulaştı. Artık Yesrib, Yesrip olarak kalmayacak; “Medineü'r-Rasûl” adını alacaktı; yani Yesrib artık; Peygamber şehri idi.

Hicretin Gayesi ve Ruhü

Hicret; Mekkeli müşriklerin Müslümanlara karşın baskılarını artırmış ve İslâmiyet'in Mekke'de yaşanamaz duruma gelmesiyle beraber İslamiyet'in Mekke'de yayılma fırsatlarının daralması ve bununla beraber Hz. Peygamberin İslâmiyet'i farklı yerlere yayma arzusuna Cenab-ı Allah tarafından izin verilmesi sebebiyle gerçekleşmişti.

Hicret tarih sayfalarında kalmış, basit bir olay değildir. Seyyid-ül Enbiya'nın (s.a.v.) doğuşu ile kainatın hali nasıl değişti ise, O'nun hicreti ile de âlemde kutsi bir hareket ve bereket başladı. Bu müstesna hareket ve feyz ile bütün kapılar O'na açılmış oldu.

Buradan da anlıyoruz ki, meşakkat ve ızdıraplar içerisinde Allah'a giden bir yol mutlaka bulunabilir. Hicret, kıraç arazileri bereketli topraklara dönüştürebilir. Allah için yapılan hicret, istikbalde intişar edecek İslâm'ın kemâlat esasının mayası mahiyetindedir. O Son Peygamberle birlikte hicret eden insanlar, insanlığın önderleri olmuş, sadıklar kervanının mümtaz fertleri olmuşlardır.

Hicret, Muhacirlerin Değer ve Şerefının Hücetidir.

Kur'anda ve din için gösterilen gayretlerde hicret, büyük bir fedakârlık ve dini gayret göstergesi olmuştur. Gerek peygamberler tarihinde, gerek İslâm Tarihinde ehemmiyetli örnekleri vardır. Mesela: Hud (a.s) bir tarafa; Salih (a.s) Şam, Filistin, Mekke'ye; İbrahim (a.s) Şam, Mısır ve Kenan iline; Lut (a.s), İbrahim (a.s)'ın yanına; Şuayb (a.s), Mekke-i Mükerreme'ye; Musa (a.s)'ın Tih sahrasına hicret etmiştir.

Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicretiyle İslam tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Hadise sadece bir mekân değişikliği boyutunda kalmamış, İslam'ın daveti, teşri faaliyeti ve siyaseti açısından bir dönüm noktası olmuştur. Bu sebeple hicretin ve muhacirlerin değer ve şerefinden bahseden pek çok ayet ve hadis vardır.

فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقَاتِلُوا لَأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَاَدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ

"Rableri onların dualarına şöyle karşılık verir: "Şüphesiz ben, erkek olsun kadın olsun -ki birbirinizden meydana gelmişsinizdir- sizden bir şey yapanın emeğini boşa çıkarmam. Hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, benim yolumda eziyete uğratılanların, savaşanların ve öldürülenlerin, işte onların günahlarını elbette sileceğim. And olsun ki, Allah katından bir mükâfat olarak onları altından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Şüphe yok ki nimetin güzeli Allah'ın katındadır!" [Al-i İmran, 195]

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“İman edip de hicret edenler, Allah yolunda cihad edenlerle onları bağırklarına basanlar ve yardım edenler var ya işte gerçek müminler onlardır; bağışlanma onlar için, büyük lutuf onlar içindir.”
[Enfal, 74]

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْثَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

“İnanan, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerin Allah katındaki mertebeleri pek büyüktür. Muradına erecek olanlar da onlardır.” [Tevbe, 20]

Evet, Hadis-i Şerifleri bizlere ulaştıran Hz. Peygamber’in (sav) ashabı hakkında yukarıda zikredilen Kuran ayetilerindeki manaları ifade eden, onlarca ayet-i kerime bulunmaktadır.

Bizim Hicretimiz Nasıl Olmalı ?

المُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ السَّيِّئَاتِ وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

“Muhacir, Kötülüklerden uzaklaşan; Müslüman da elinden ve dilinden insanların güvende olduğu kimsedir.” [İbn Hibban, Sahihi, 196] Bu Hadis-i Şerif ile birlikte ele alındığında, Sevgili Peygamberimizin (sav) söylemiş olduğu şu söz, hicretin ve muhacirin her çağda var olacağına işaretidir.

"Hakiki Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeylerden kaçan, onları terk eden kimsedir." (Buhari, İman 4, Rikak 26; Nesaî, İman 9)

“Mekke fethinden sonra artık hicret yok. Fakat cihad ve niyet vardır. Allah yolunda cihada çağrıldığınız zaman hemen katılın.” (Buhârî, Menâkıbü'l-ensâr 45, Cihâd 1, 27, 184; Müslim, Hac 445, İmâret 85.)

Nebevi emri gereği; Kim herhangi bir günahı Allah için terk ederse, o kişi bir muhacirdir. Kim sıcak yatağını terk edip Rabbine yönelir, seherde gözyaşı döker ise o kimse de muhacirdir. Kim nefsinin zorlamalarına, şeytanın aldatmalarına sırt çevirip Rabbine sığınır ve O'nun rızasını önemser ise o kimse muhacirdir. Kim hatasını anlayıp, pişman olup tevbe ederek Rabbinin affını talep ederse, o kul da muhacirdir.

İslam Dünyasının Takvimi; Hicri / Kameri Takvim

Peygamber Efendimiz Medine'ye hicret ettiklerinde Müslümanlar, Efendimizin (sav) hicretini başlangıç kabul ederek, “Rasulullah'ın gelişinden bir ay önce, iki ay sonra...” diye hicri tarih kullanmaya başladılar. Peygamberimizin dar-ı bekaya irtihaline kadar bu suretle kullanıldı. Hz. Ömer,

وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ

[Şura, 38] ayeti kerimesi mucibince, kendi hilafeti zamanında ashabı toplamış ve onlarla istişare etmiştir. Sa'd b. Ebî Vakkas Hazretleri, takvim başlangıcı olarak; peygamberimizin vefatı

zamanının esas alınmasını; Talha b. Ubeydullah Hazretleri, efendimizin peygamber olarak gönderiliş tarihini; Hz. Ali, Rasûl-i Kibriya'nın Medine'ye hicretlerini, başlangıç olarak kabul edilmesini teklif ettiler. Şûra neticesinde Hz. Ali'nin teklifi üzerine ittifak edildi. Senenin başı olan Muharrem ayı, başlangıç olarak kabul edilerek, Peygamberin Ashabı kendilerine mahsus bir takvimini tanzim etmiş oldular.

Hicret Bize, Görevlerimizde Sadakat Göstermemizi Öğretir.

Resul-i Ekrem (sav) Efendimiz, kendisini ısrarla davet eden ve hasretle bekleyen Medineli müminlerin onu canları pahasına koruyacakları sözlerine rağmen, Allah Teâlâ'dan izin ve hicret emri gelmeden Mekke'yi terk etmemiştir. Peygamberler Tarihinde, görevlendirildiği beldeden, kavmine gelecek olan azâb-ı ilahiye muhatap olmak korkusuyla Allah'ın emrini beklemeden ayrılan Hz. Yunus'dan (as)'dan, Kuran'ı Kerim'de;

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ

"Sen Rabbinin hükmüne kadar sabret; balık sahibi (Yunus) gibi olma, o, pek üzgün olarak Rabbine dua etmişti." [Kalem, 48] şeklinde bahseder.

Kur'an-ı Kerim, Sevgili Peygamberimizi (sav) kendisine indirilen ilahî vahiy ile Hz. Yunus'un (as) davranış biçimi hususunda bilgilendirilmiş ve onun gibi bir tavır göstermemesi istenmiştir. Peygamberimiz (sav) tüm sıkıntılara rağmen hicret emri gelinceye dek, Mekke'de kalmaya devam etmiştir.

Bu yönüyle hicret; âminin, memurun, işçinin, patronun, büyüğün ve küçüğün aralarında yaptıkları meşru işlerinde, itibar edilmesi gereken önemli mesajlar içerir.

Hicret, Bizlere Emanete Riayet Etmeyi Öğretir.

Efendimiz (sav)'i, "Muhammed'ül-Emin" olarak tanıyan Mekkeliler, güvendikleri bu insana değerli eşyalarını emanet etmekten çekinmiyorlardı. Zira, Peygamber Efendimiz (sav) o güne kadar kendisine duyulan güveni sarsacak hiçbir davranışı olmadığı gibi hicretinden sonra da hiç kimse emanete riayet hususunda olumsuz tek bir söz edememişti.

Hicretten çıkaracağımız bir başka ders de; Müslümanların her halükârda kendisine emanet edilen, "mal, mülk, makam, kişi, para" ile ilgilenirken Hz. Peygamberin hassasiyetini gözetmeli, Hakk'ın ve halkın hakkına hassasiyetle riâyet etmelidir.

Hicret; Bize, Düşmanlarımıza Koz Vermemeyi Öğretmelidir.

Efendimiz (sav) ve Sadık Dostu Ebu Bekir, gece karanlığında Mekke'yi terk etmişlerdi. Ancak Medine yoluna revan olmadılar. Tam aksi istikamette, Mekke'nin güneyinde Sevr Dağındaki bir mağaraya çıkarak üç gün burada gizlenmeyi tercih ettiler. Böylece, düşmanın gerçekleştirmek

istediği şeyler de hesaba katılarak, önceden tedbir alınmıştır. O halde hicretten alacağımız bir diğer ders de, kul olarak gereken tedbiri almak ve "düşmana koz vermemek" olmalıdır.

Hicret Fedakârlıktır:

Hicrette Müslümanların gösterdikleri fedakârlıkların hiçbir sınırı yoktu. Buna örnek olarak Ebu Seleme'nin yaşadıklarını verebiliriz. Müşrikler tarafından karısının ve oğlunun hicretten alıkonulmalarına rağmen onun hicretine engel olunamamıştı. Çünkü Ashab-ı kiramın imanlarının gücü, onların Allah Rasûlüne bağlılıkları; menfaatlerinden, ticarî kârlarından ve diğer ilişkilerinden daha üstün gelmiş, imtihanı başarı ile geçmişlerdi. Bu konu Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır:

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِنَضْرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"Düşünün ki, bir zamanlar siz azınlıktaydınız ve yeryüzünde hırpalanıyordunuz. İnsanların (düşmanlarınızın) sizi alıp götürmesinden korkuyordunuz. Allah sizi barındırdı, sizi yardımıyla destekledi ve sizi güzel şeylerle besledi ki, şükredesiniz." [Enfal, 26]

Süheyb-i Rumi (ra.)'ın başından geçenler de bizler için örnek teşkil edecek niteliktedir. Kureyşliler onun Mekke'ye gelmeden önce hiçbir mal varlığı olmadığı, bütün mal varlığını Mekke'ye geldikten sonra kazandığı, hicret etmesi durumunda malına-mülküne el koyacakları tehdidi ile onu hicretten alıkoymaya kalkıştılar. Fakat Süheyb, bütün mal varlığını onlara terk etti ve hiç bir şeyi olmaksızın Medine'ye hicret etti. Allah Rasulü bu konudan haberdar olduğunda; "Süheyb kazandı" buyurdu. İşte bu güzide tavır, Peygamberin (sav)'in onayını ve bizleri de bu yöne teşvikini gösteren, Müslümanca bir tavır olarak tarihe geçti.

واسلام على من اتبع الهدى

Mehmet Çatallar Sakarya İl Vaizi